

право, податкове та соціальне. Що ж стосується галузей приватного права, то сюди відносяться громадянське, торгове, трудове та акціонерне право.

Німеччина за формою правління є парламентською республікою, що має помітний вплив на розвиток системи права. У відповідності з положеннями Основного Закону, до вищих органів держави належать: Федеральний президент, бундестаг і бундесрат, Федеральний уряд на чолі з Федеральним канцлером і Федеральний конституційний суд. Федеральний президент в Німеччині є очільником держави, який обирається на 5 років Федеральними зборами. Повноваження Федерального президента заключаються в підписанні та публікації законів, призначенні та звільненні за згодою голови уряду посадових осіб, здійсненні права помилування, укладенні від імені Німецької держави угод з іншими країнами. Законодавча влада здійснюється парламентом – бундестагом. До складу федерального уряду входить Федеральний канцлер як голова уряду і федеральні міністри. Повноваження Федерального уряду досить широкі – він виконує всі функції, що стосуються процесу управління державою. Сильні позиції він займає і в питаннях законотворчості: Федеральний уряд володіє правом законодавчої ініціативи, а Конституція передбачає пріоритет урядових законопроектів над депутатськими [3, с. 10–14].

Отже, як бачимо, формування правової системи Німеччини – це досить тривалий процес, який продовжується і сьогодні. Правова система Німеччини займає провідне місце серед правових систем країн, що належать до романо-германської правової сім'ї. Вона має ряд власних особливостей, що ґрунтуються на основі форми державного устрою країни. Важливий вплив на розвиток та використання джерел права у Німеччині має форма державного правління у відповідності до якої й будується система законодавства.

Список використаних джерел та літератури:

1. Графский В. Г. Всеобщая история права и государства / В. Г. Графский. – М. : Норма, 2007. – 752 с.
2. Давид Р. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози. – М. : Международные отношения, 1999. – 399 с.
3. Жалинский А. Э. Введение в немецкое право / А. Э. Жалинский, А. А. Рерихт. – М. : Спартак, 2001. – 767 с.
4. Лафитский В. И. Сравнительное правоведение: национальные правовые системы. Правовые системы Западной Европы / В. И. Лафитский. – М. : КОНТРАКТ, 2012. – Т II. – 399 с.
5. Шульце Г. История Німеччини / Г. Шульце – К. : Наука, 2010. – 274 с.

Нікітчин Вадим Станіславович

студент магістратури

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Проблеми збереження культурної та історичної спадщини в Україні: правовий аспект

Культурно-історична спадщина є ключовим елементом розвитку історичної свідомості, впливовим чинником формування єдиної української національної

ідентичності та утвердження об'єднаних цінностей у суспільстві. Ефективне збереження, відновлення та відповідне використання культурно-історичної спадщини потребує науково обґрунтованої державної стратегії та чіткої діяльності всіх органів влади щодо її втілення, тісної їх взаємодії з інституціями громадянського суспільства (недержавними організаціями, ЗМІ, благодійними фондами тощо). Це підтверджено успішним досвідом активної й послідовної гуманітарної політики найрозвинутіших країн сучасної демократії. Для України, яка протягом тривалого часу не мала власної державності, а її культурно-історична спадщина зазнавала цілеспрямованого нищення, це особливо актуально. За підрахунками фахівців, в Україні лише у XX ст. знищено близько 10 тис. архітектурних об'єктів, які мали історико-культурну цінність. Після здобуття незалежності під охорону держави було передано понад 140 тис. тільки нерухомих пам'яток історії та культури, а саме: понад 64000 пам'яток археології; понад 54000 пам'яток історії; близько 7000 пам'яток монументального мистецтва; понад 15600 пам'яток містобудування і архітектури [1, с. 180].

Збереження та раціональне використання такого багатства потребує погоджених цілеспрямованих зусиль з боку держави і громадськості. Вирішення комплексу зазначених питань сприятиме також формуванню позитивного іміджу України на міжнародній арені. Тому, цілком закономірно, що у Посланні Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2006 році» серед основних напрямів державної політики щодо формування історичної пам'яті Українського народу вказано «...сприяння розвитку вітчизняної археології, історичних архівів, музейної справи, краєзнавства, історичного туризму; відродження та збереження національних святинь, пам'яток історії, історико-культурних заповідників...» [2, с. 44].

Недостатній контроль за виконанням чинних законів, правових актів та прийнятих рішень набули призвели до порушення законодавства з питань охорони та використання культурно-історичної спадщини під час відведення земельних ділянок під забудову та інших комерційних цілей (як от забудова в охоронній зоні Софії Київської). Навіть у разі припинення такої протиправної практики щодо порушників, здебільшого, не передбачено належної відповідальності. Почастішали випадки невиконання, несвоєчасного виконання, або ж виконання не в повному обсязі чи не належним чином рішень державної влади у даній галузі (зокрема указів Президента України). Приклад – зволікання з практичною реалізацією Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо увічнення пам'яті жертв політичних репресій та голодоморів в Україні» від 11.07.2005 р. (зокрема, створення Українського інституту національної пам'яті) та з відповідним фінансуванням, що викликало негативний громадський резонанс [4].

Чинне законодавство України з питань охорони та використання культурно-історичної спадщини, в основному, задовольняє потреби регулювання цієї сфери і відповідає нормам та принципам міжнародного права. Таке законодавство визначається передусім Конституцією України, Основами законодавства про культуру, Законом України «Про охорону культурної спадщини», низкою законів та спеціальних нормативно-правових актів. Однак зазначена галузь регулюється не тільки названими нормативно-правовими актами, але й нормативними документами, що стосуються питань власності. Тому виникають різні правові колізії між спеціальними правовими документами, що стосуються охорони пам'яток, та тими, що регулюють відносини власності. Тому нагальною є потреба їхнього узгодження. Актуальним залишається узгодження внутрішнього законодавства України у цій

галузі з підписаними і ратифікованими нею відповідними міжнародними конвенціями, договорами та угодами.

Недостатня активність органів влади на рівні міждержавних відносин щодо реституції (повернення) культурних цінностей Протягом усієї української історії значна кількість пам'яток культурно-історичної спадщини з різних причин опинилася за кордоном. Найбільш масовими потоками такого переміщення були: 1) вивіз пам'яток у минулому до колишньої метрополії (у різні періоди); 2) системне пограбування під час нацистської окупації; 3) кримінальне заволодіння предметами старовини та творами мистецтва і нелегальний вивіз їх за кордон у сучасний період. Випадки повернення культурних цінностей українському народу із-за кордону мають поодинокий характер і є символічними жестами доброї волі з боку тих чи інших держав, приурочених до певних політичних подій (за винятком Німеччини, співробітництво з якою у цьому напрямі є досить системним). Україна підписала всі міжнародні конвенції ЮНЕСКО з питань реституції. Але для її здійснення необхідно укласти двосторонні угоди з усіма відповідними державами та докласти зусилля, як з боку зовнішньополітичного відомства, так і з боку ЗМІ, громадськості. Двосторонні угоди з питань реституції вже укладено Україною з країнами СНД, Литвою, Латвією, Естонією, Францією, Угорщиною, Польщею, Італією, Чехією, ФРН.

Іще однією проблемою є безпрецедентне поширення «чорної археології». З року в рік зростає кількість «чорних археологів», інтенсивність їхньої діяльності та ареал її поширення. Такі групи мають найсучасніші технічні засоби, добре підготовлені та організовані, налагодили міжнародні зв'язки. Відомі випадки їхньої співпраці з корумпованими митниками, співробітниками МВС та місцевої влади. Охороняються тільки деякі археологічні об'єкти. За приблизними підрахунками, внаслідок злочинної активності «чорних археологів» щорічно приватні особи вивозять за кордон або ж знищують десятки тисяч археологічних знахідок, які назавжди вилучаються з наукового та культурного обігу. Інтерпол тільки у Західній Європі виявив понад 40 організованих злочинних угруповань з колишніх громадян СРСР, що спеціалізуються на викраденні, контрабанді та продажу історичних і культурних цінностей [3, с. 96–97].

Та й чи може бути інакше, якщо навіть кількісно вчені-археологи значно поступаються «чорним археологам»? В Україні всього лише близько 200 активно діючих археологів, тоді як у Великобританії – 4500, у США – 5500. Навіть у Польщі, населення і територія якої менші і археологічні знахідки значно бідніші за українські, фахових археологів у десять разів більше, ніж в Україні – близько 2000 [5, с. 30].

Це призводить до того, що, за даними академіка П. Толочка, в Україні легальна археологія досліджує протягом року максимум 400 пам'яток, «чорна» ж – нищить близько 1000. Протиправна діяльність «чорних археологів» за своїми масштабами вже становить безпосередню загрозу національній безпеці України. Діяти проти «чорної археології» потрібно не лише заборонами та посиленням правоохоронних заходів (хоча й вони необхідні). Дієвим важелем посилення офіційної археології (як кадровим, так і фінансовим) може стати розвиток археологічного туризму, залучення до участі у розкопках аматорів під керівництвом фахівців [6, с. 19].

Отже, зазначені проблеми не вичерпують існуючих загроз національній культурно-історичній спадщині. Але успішне їх вирішення, створило б підґрунтя для запобігання іншим. Тому наданий час потрібно приділити велику увагу культурній спадщині, а особливо її захисту. Так як ми можемо побачити що наші культурні

пам'ятки є мало захищеними і потерпають від зазіхань «чорних археологів» і іноземних держав, а відповідальності за це майже ніхто не несе.

Список використаних джерел та літератури:

1. Літопис відродження пам'яток // Пам'ятки України. – 1998. – № 1. – С. 180.
2. Україна у 2006 році: внутрішнє і зовнішнє становище та перспективи розвитку : Експертна доповідь. – К. : «Славутич-Дельфін» ТОВ. – 2007. – 256 с.
3. Курило Т. В. Правова охорона культурної спадщини України / Т. В. Курило. – Львів : Львівський юридичний інститут МВС України, 2005. – 156 с.
4. Про додаткові заходи щодо увічнення пам'яті жертв політичних репресій та голодоморів в Україні: Указ Президента України від 11.07.2005 р. № 1087/2005 // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 132. – 20 липня.
5. Залізняк Л. Археологія України. Сучасний стан та перспективи / Л. Залізняк // Вісник Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. – 2003. – № 1. – С. 30–31.
6. Толочко П. Пристрасті навколо проекту закону «Про охорону археологічної спадщини» // Вісник Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. – 2003. – № 1. – С. 18–22.